

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Paludu a sudcov JUDr. Františka Moznera a JUDr. Dany Wänkeovej v trestnej veci proti obvinenému **JUDr. M. D.** pre zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. na neverejnom zasadnutí konanom 13. júna 2017 v Bratislave o sťažnosti prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu z 1. marca 2017, sp. zn. PK-2T/18/2016, takto

rozhodol:

Podľa § 194 ods. 1 písm. b) Tr. por. napadnuté uznesenie **sa zrušuje** a Špecializovanému trestnému súdu **sa ukladá**, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

Odôvodnenie

Špecializovaný trestný súd uznesením z 1. marca 2017, sp. zn. PK-2T/18/2016, podľa § 244 ods. 1 písm. h) Tr. por. odmietol obžalobu prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „prokurátor“) z 11. augusta 2016, č. k. VII/2 Gv 22/14/10000-53 a vrátil vec prokurátorovi, pretože zistil závažné procesné chyby.

Prvostupňový súd v odôvodnení tohto uznesenia po stručnom zrekapitulovaní konania, ktoré predchádzalo vydaniu uznesenia o vznesení obvinenia JUDr. M. D. a rozhodnutiu o jeho sťažnosti proti tomuto uzneseniu, najprv uviedol, že ustanovenie § 190 ods. 2 písm. a) Tr. por. má zásadný význam pre zaistenie objektivity rozhodovania o sťažnosti. Prokurátor vykonávajúci dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní podľa § 230 Tr. por., a v jeho rámci nad činnosťou

jednotlivých policajných orgánov, je síce podľa súdu prvého stupňa zásadne oprávneným rozhodnúť o sťažnosti podanej proti uzneseniam týchto policajných orgánov, výnimkou je však situácia, kedy dozorujúci prokurátor sám dal súhlas alebo pokyn k vydaniu uznesenia policajným orgánom. V dôsledku toho by totiž nemohol plne nestranným spôsobom podanú sťažnosť preskúmať a rozhodnúť o nej. V týchto prípadoch preto musí byť sťažnosť jeho prostredníctvom predložená nadriadenému prokurátorovi.

V nadväznosti na to vyslovil Špecializovaný trestný súd názor, že za súhlas alebo pokyn daný dozorujúcim prokurátorom k rozhodnutiu policajta, ktorý zakladá vylúčenie dozorujúceho prokurátora z rozhodovania o sťažnosti voči takémuto uzneseniu, je nutné považovať nielen výslovný pokyn, ale i prípisy alebo iné úkony výslovne ako pokyn neoznačené, ktorými prokurátor vyjadruje kladné stanovisko ku konkrétnemu rozhodnutiu policajta, nakoľko sa jedná o postup, ktorého význam je fakticky rovnaký ako pokyn. Podľa prvostupňového súdu postačuje, aby bol takýto pokyn obsiahnutý alebo vyplýval z odôvodnenia uznesenia alebo z písomne zachytenej správy o previerke trestného spisu v rámci dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní. Preto nie je rozhodujúca forma pokynu, ale v konkrétnom prípade treba posúdiť, či sa jedná o pokyn z materiálneho hľadiska.

Následne vytkol orgánom činným v trestnom konaní, že hoci v prejednávanej veci boli už v podnete MV SR SKIS ÚIS na trestné stíhanie z 29. januára 2014 jednoznačne nezameniteľným spôsobom špecifikované podozrivé osoby, vyšetrovateľ v rozpore s § 206 ods. 1 Tr. por. začal trestné stíhanie len vo veci podľa § 199 ods. 1, ods. 2 Tr. por. v dôsledku čoho došlo k situácii, že podozrivé osoby JUDr. M. D. a R. F. sa stali, i keď nie formálne, ale materiálne obvinenými. Ak sa za takejto procesnej situácie dozorujúci prokurátor vyjadril k dôvodnosti trestného stíhania tým, že zrušil uznesenie vyšetrovateľa o zastavení trestného stíhania vedeného vo veci, súčasne tým, podľa prvostupňového súdu, vyjadril svoj kladný postoj k odôvodnenosti záveru, že trestný čin, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie vo veci, spáchali tieto podozrivé osoby. Z tohto Špecializovaný trestný súd vyvodil, že o sťažnosti JUDr. M. D. voči uzneseniu vyšetrovateľa o vznesení obvinenia mal rozhodnúť nadriadený prokurátor, ktorým je špeciálny prokurátor. O tejto sťažnosti však rozhodoval ten istý prokurátor, ktorý z materiálneho hľadiska (*de facto*) dal pokyn na vydanie uznesenia o vznesení obvinenia, i keď bol z tohto rozhodovania v zmysle § 190 ods. 2 písm. a) Tr. por. vylúčený.

Vzhľadom na to uznesenie o vznesení obvinenia nenadobudlo, podľa súdu prvého stupňa, do dnešného dňa právoplatnosť, čo predstavuje závažnú procesnú chybu prípravného konania, ktorá zakladá dôvod na odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi.

V závere odôvodnenia poukázal Špecializovaný trestný súd na to, že trestný čin prijímania úplatku podľa § 329 Tr. zák. patrí do jeho pôsobnosti [§ 14 písm. e) Tr. por., § 4 ods. 1 písm. b) zák. č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov], pričom rozhodnutie o použití informačno-technických prostriedkov v tejto veci bolo vydané Krajským súdom v Košiciach.

Proti tomuto uzneseniu, ktoré bolo Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky oznámené 24. marca 2017, podal prokurátor 27. marca 2017 sťažnosť. V jej dôvodoch v podstate namieta, že na vydanie uznesenia o vznesení obvinenia z 29. decembra 2014 nedal vyšetrovateľovi ani pokyn a ani súhlas. Na rozdiel od prvostupňového súdu tvrdí, že v jeho rozhodnutí z 30. septembra 2014, ktorým podľa § 230 ods. 2 písm. e) Tr. por. zrušil uznesenie vyšetrovateľa o zastavení trestného stíhania („vo veci“, pozn.) sa nenachádza žiadna formulácia, ktorú by bolo možné čo len okrajovo považovať za pokyn na vznesenie obvinenia JUDr. M. D. alebo súhlas s takýmto postupom. Podľa sťažovateľa dospel súd prvého stupňa k takémuto názoru na základe mimoriadne extenzívneho výkladu predmetného uznesenia a zákona, ktorý nemá žiadnu reálnu oporu. Poukazuje pritom na konkrétne časti odôvodnenia jeho uznesenia, ktoré zároveň cituje a z ktorých podľa neho v žiadnom prípade nevyplýva žiaden pokyn na vznesenie obvinenia, ale ani prejudikovanie jeho názoru o potrebe vzniesť obvinenie konkrétnej osobe. Tvrdí, že na základe jeho zrušujúceho uznesenia bol vyšetrovateľ povinný vykonať určité dôkazy a iné úkony trestného stíhania a až po ich vykonaní mohol rozhodnúť o ďalšom postupe, pričom uznesenie mu ponechávalo voľnosť v tom, aký bude tento ďalší postup, teda či vydá uznesenie o vznesení obvinenia alebo iné rozhodnutie. Jediná inštrukcia, ktorá podľa sťažovateľa z predmetného uznesenia vyplývala (okrem nutnosti vykonať ďalšie dôkazy za účelom zistenia skutkového stavu veci), bola nutnosť, aby vyšetrovateľ každé svoje uznesenie náležite a logicky odôvodnil (čo v prípade zrušovaného uznesenia absentovalo). Poukázal pritom aj na písomný pokyn, ktorý bol v súvislosti s uznesením podľa § 230 ods. 2 písm. e) Tr. por. vydaný a ktorého kópiu v prílohe predložil. Ani ten totiž podľa neho neobsahuje, čo i len v náznakoch, akékoľvek usmernenie vyšetrovateľa v tom smere, aby JUDr. M. D. alebo inej osobe vzniesol obvinenie. Práve

naopak, pokyn je konzistentný s odôvodnením uznesenia a smeruje výlučne k tomu, že vo veci je potrebné najskôr vykonať množstvo ďalších dôkazov a až následne môže vyšetrovateľ zvažovať ďalší procesný postup vo veci, ktorého smerovanie nie je v pokyne ani len naznačené. Navrhol preto, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušil napadnuté uznesenie a Špecializovanému trestnému súdu uložil, aby vo veci znovu konal a rozhodol.

K sťažnosti prokurátora sa písomne vyjadril obvinený JUDr. M. D., ktorý sa v prvom rade stotožnil s právnym (a podľa neho aj správnym) názorom Špecializovaného trestného súdu vysloveným v napadnutom uznesení. Poukazuje na to, že prokurátor v odôvodnení predmetného uznesenia z 30. septembra 2014, ktorého časť cituje, hodnotil dôkaznú situáciu jednostranne proti jeho osobe a prejedlikoval skutočnosť, že sa dopustil trestného činu, čím vyšetrovateľa jednoznačne usmernil v tom, komu má vzniesť obvinenie. Ak by tomu tak nebolo, rozoberal by prokurátor (podľa obvineného) aj dôkazy, ktorých je oveľa viac a ktoré vylučujú skutočnosť, že sa dopustil trestného činu. Rovnako, ak by bola pravda, že prokurátor nedal pokyn na jeho obvinenie, tak by zrušil uznesenie o vznesení obvinenia jeho osobe, ktoré bolo vydané za rovnakého skutkového a dôkazného stavu ako uznesenie o zastavení trestného stíhania vo veci a to s poukazom na rad dôkazov svedčiacich o jeho nevine. Podľa obvineného prokurátor takýmto konaním vyjadril svoje kladné stanovisko ku konkrétnemu rozhodnutiu policajta, nakoľko sa jedná o postup, ktorého význam je fakticky rovnaký ako pokyn. V tejto súvislosti tiež tvrdí, že vyšetrovateľ mu po prvom preštudovaní spisu 28. februára 2015 (podľa záznamu na č. l. 810 išlo o nazretie do spisu 26. februára 2015, pozn.) uviedol, že *„Dostal som telefonicky záväzný pokyn Vám vzniesť obvinenie od prokurátora.“*

V ďalšej časti vyjadrenia obvinený v podstate spochybňuje dôvodnosť jeho doterajšieho trestného stíhania s tým, že všetky dôkazy zabezpečené po vydaní uznesenia o začatí trestného stíhania vo veci podľa § 199 Tr. por. z 29. januára 2014 sú procesne nepoužiteľné. Vyšetrovateľ mal totiž podľa neho súčasne vydať aj uznesenie podľa § 206 Tr. por. voči jeho osobe, ako aj voči R. F.. Pokiaľ tak neurobil, došlo podľa obvineného od počiatku k závažnému porušeniu ustanovenia zabezpečujúceho práva obhajoby. Namieta tiež naplnenie znakov skutkovej podstaty zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, ods. 2 Tr. zák. (konkrétne to, že trestný čin bol spáchaný v súlade

s jeho právomocou a zodpovednosťou) a zároveň spochybňuje hodnovernosť svedeckej výpovede R. F. poukazujúc na jeho drogovú závislosť a kriminálnu minulosť.

V podstate z týchto dôvodov obvinený JUDr. M. D. navrhol, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky zamietol sťažnosť prokurátora ako nedôvodnú.

Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako nadriadený súd preskúmal na podklade vyššie uvedenej sťažnosti, ktorú podala oprávnená osoba včas, podľa § 192 ods. 1 písm. a), b) Tr. por. správnosť výroku napadnutého uznesenia, proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, ako i konanie predchádzajúce tomuto výroku a dospel k záveru, že sťažnosť prokurátora je dôvodná.

V prvom rade treba súhlasiť s názorom prvostupňového súdu, že pri posudzovaní toho, či uznesenie policajta bolo vydané na pokyn prokurátora alebo s jeho súhlasom, nie je rozhodujúca forma, resp. označenie úkonu prokurátora, ale jeho obsah. Pokynom v zmysle § 190 ods. 2 písm. a) Tr. por. sa rozumie každý úkon prokurátora (urobený či už ústne alebo písomne), ktorým policajtovi ukladá (prikazuje, nariaďuje) vydať konkrétne uznesenie. Súhlasom podľa tohto ustanovenia potom bude taký úkon, ktorým prokurátor policajtovi vopred odobrí vydanie konkrétneho uznesenia.

Pokyn na vydanie uznesenia preto môže byť aj súčasťou odôvodnenia uznesenia, ktorým prokurátor zrušil uznesenie policajta, pokiaľ z právneho názoru, ktorý v ňom vyslovil, vyplýva pre policajta povinnosť vydať konkrétne rozhodnutie. Policajt je totiž takýmto názorom viazaný nielen v prípade, keď prokurátor rozhodoval na podklade sťažnosti ako nadriadený orgán (§ 194 ods. 5 Tr. por.), ale nepochybne aj vtedy, ak realizoval svoje oprávnenie zrušovať nezákonné alebo neopodstatnené rozhodnutia policajta podľa § 230 ods. 2 písm. e) Tr. por., čo vyplýva zo samotnej podstaty jeho dozoru v trestnom konaní.

O takúto situáciu však v preskúmvanej veci nejde. Hoci prokurátor v odôvodnení predmetného uznesenia, ktorým zrušil uznesenie policajta o zastavení trestného stíhania, poukazuje na viaceré dôkazy, s ktorými sa vyšetrovateľ pri svojom rozhodovaní vôbec nevysporiadal a ktoré podľa neho „... *preukazujú, že príslušník PZ sa mohol dopustiť skutku tak, ako je uvedený v uznesení o začatí trestného stíhania...*“, podstatným (z pohľadu

posúdenia, či ide o súhlas, resp. pokyn na vznesenie obvinenia) je jeho záver, že vo veci „... bude potrebné vykonať ďalšie dôkazy a až na ich základe rozhodnúť o ďalšom priebehu vyšetrovania.“.

Z takto formulovaných dôvodov uznesenia prokurátora nevyplýva pre policajta povinnosť (príkaz) vznieť v ďalšom konaní obvinenie a ani z nich nemožno vyvodiť, že prokurátor dal na takéto rozhodnutie súhlas, keďže jeho prípadné vydanie bolo podmienené výsledkom doplneného dokazovania, ktoré nariadil (i keď vzhľadom na štádium konania by bolo aj podľa najvyššieho súdu vhodnejším konštatovanie prokurátora, že dôkazy, na ktoré poukázal, preukazujú, že sa mohol stať skutok, ktorý je predmetom konania, a nie, že ho mohol spáchať podozrivý). Takýto záver nemožno vyvodiť ani z následného pokynu prokurátora, v ktorom iba konkretizuje úkony, ktoré má policajt v ďalšom vyšetrovaní vykonať. Policajt tak mal voľnosť v tom (nebol viazaný žiadnym pokynom v jeho materiálnom ponímaní), ako po prokurátorom nariadenom doplnení vyšetrovania vo veci rozhodne.

Pokiaľ obvinený JUDr. M. D. vo vyjadrení k sťažnosti tvrdí, že mu vyšetrovateľ povedal, že dostal ústny pokyn na vznesenie obvinenia, toto jeho tvrdenie spochybňuje fakt, že podľa jeho vlastných slov sa mal o tom dozvedieť po 26. februári 2015, kedy prvýkrát nazrel do spisu. Napriek tomu ale túto skutočnosť v návrhu na zrušenie právoplatného uznesenia o vznesení obvinenia postupom podľa § 363 ods. 1 Tr. por., ktorý podal 11. mája 2015 a ktorému generálny prokurátor nevyhovел, vôbec nenamietal.

Napadnuté uznesenie Špecializovaného trestného súdu by však nemohlo obstať ani vtedy, ak by sa zistilo, že sťažnosť proti uzneseniu o vznesení obvinenia zamietol prokurátor, ktorý naň dal súhlas alebo pokyn. V takom prípade by síce nepochybne šlo o nezákonne (v rozpore s Trestným poriadkom) vydané rozhodnutie, nejednalo by sa ale o tzv. paakt, teda nulitný (ničotný) individuálny právny akt, z ktorého nevyplývajú následky, ktoré sú s ním inak spájané (v tomto prípade právoplatnosť uznesenia o vznesení obvinenia). Takéto, hoc podľa § 31 ods. 3 Tr. por. vylúčeným prokurátorom vydané rozhodnutie je totiž vždy vydané v rámci právomoci, ktorú zákon zveruje prokuratúre v oblasti jej pôsobnosti v trestnom konaní. Preto opätovné rozhodovanie o sťažnosti by bolo možné (a nutné) až po zrušení takéhoto nezákonného rozhodnutia. Pre porovnanie sa v tejto súvislosti žiada dodať, že obdobne to platí aj pri rozhodovaní súdov.

Ak sa napr. na rozhodovaní súdu vyššieho stupňa zúčastní podľa § 31 ods. 3 Tr. por. vylúčený sudca, neznamená to, že vydané rozhodnutie je bez ďalšieho neúčinné – nevyvolávajúce žiadne účinky, nulitné.

Keďže právoplatné rozhodnutie prokurátora môže generálny prokurátor zrušiť postupom podľa § 363 ods. 1 Tr. por. len do šiestich mesiacov od jeho právoplatnosti (§ 364 ods. 3 Tr. por.), prvostupňovým súdom vytýkaná chyba prípravného konania by v prípade jej preukázania (čo v posudzovanej veci na základe už uvedeného neplatí) mohla odôvodniť odmietnutie obžaloby a vrátenie veci prokurátorovi iba v tejto lehote. Závažné procesné chyby prípravného konania môžu byť totiž dôvodom odmietnutia obžaloby a vrátenia veci prokurátorovi len za predpokladu, že ich možno v prípravnom konaní napraviť. V ďalšom konaní neodstrániteľné procesné chyby musí súd vyhodnotiť z hľadiska ich dopadu na zákonnosť trestného konania ako celku a zohľadniac tieto dôsledky vec prejednať a rozhodnúť. Posledne uvedené sa vzťahuje aj na tvrdenie Špecializovaného trestného súdu, že súhlas na použitie informačno-technických prostriedkov bol v posudzovanej veci daný nepríslušným sudcom.

Pokiaľ súd prvého stupňa spochybňuje v napadnutom uznesení včasnosť vznesenia obvinenia, najvyšší súd aj so zreteľom na vyjadrenie obvineného, v ktorom namieta procesnú použiteľnosť pred vznesením obvinenia zabezpečených dôkazov, poukazuje na to, že všetci svedkovia boli po vznesení obvinenia opätovne vypočutí. Zároveň, bez snahy záväzným spôsobom vyriešiť otázku procesnej použiteľnosti pred vznesením obvinenia získaných dôkazov, keďže to presahuje predmet tohto konania, k veci len pre úplnosť dodáva, že iba to, že je známa totožnosť osoby, ktorá sa mala dopustiť konania, ktoré je predmetom trestného stíhania „vo veci“, pre vznesenie obvinenia nestačí. Súčasne musí byť splnená podmienka, že na podklade trestného oznámenia alebo po začatí trestného stíhania zistených skutočností je dostatočne odôvodnený záver, že ide o trestný čin (§ 206 ods. 1, veta prvá Tr. por.). Na rozdiel od začatia trestného stíhania, ktoré je namieste vždy, ak nie je dôvod na postup podľa § 197 ods. 1 alebo 2 Tr. por. (§ 199 ods. 1 Tr. por.), sa tak pre vznesenie obvinenia vyžaduje vyššia miera podozrenia, že konanie, ktorého sa dopustila určitá osoba, vykazuje znaky trestného činu. Navyše, pri spätnom posudzovaní postupu orgánov činných v trestnom konaní z pohľadu včasnosti vznesenia obvinenia nemožno ponechať bez povšimnutia ani už ustálenú judikatúru nielen všeobecných súdov ale i Ústavného súdu Slovenskej republiky týkajúcu sa zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci,

podľa ktorej má zastavenie trestného stíhania (ak k takému rozhodnutiu došlo preto, že sa nenaplnil predpoklad o spáchaní trestného činu obvineným) rovnaké dôsledky ako zrušenie uznesenia o vznesení obvinenia pre nezákonnosť (primerane pozri rozhodnutie najvyššieho súdu zverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky pod č. 37/2014; nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 13. decembra 2016, sp. zn. I. ÚS 540/2016).

Tieto dôvody viedli najvyšší súd k tomu, že na podklade sťažnosti prokurátora zrušil napadnuté uznesenie a Špecializovanému trestnému súdu uložil, aby súc viazaný v tomto rozhodnutí vysloveným právnym názorom vo veci znovu konal a rozhodol.

P o u č e n i e: Proti tomuto uzneseniu nie je sťažnosť prípustná.

V Bratislave 13. júna 2017

JUDr. Peter P a l u d a, v. r.
predseda senátu

Vypracoval: JUDr. František Mozner

Za správnosť vyhotovenia: Mgr. Lucia Gočálová